

ሕግም ሲክል ቀህዮ SICKLE CELL DISEASE

ናይ ሲክል ቀህዮ/ sickle cells እንታይ እዩ? (What are sickle cells?)

- ቀይሕ ደም ቀህዮ ኣብ ሙሉእ ሰብነት ኦክስጅን ተሸካማይ እዩ። ቀይሕ ደም ቀህዮ ክቢ ዝኾነ ቅርጺን ልሰሉስ ከምዘለዎን ብቐሊሉ ብናይ ደብ ቧንቧ ይንቐሳቀስ። ቅርጺም ነዙይ ይመስል። ○
- ሓደሓደ ሰባት ጥንክርን ምጥሙጥ ዝበለ ከም ማዕጺድ ወይካዓ ጨረቓ ቅርጺ ዘለዎ ቀይሕ ደም ቧንቧ። ☾
- ምጥሙጥ ዝበለ ቅርጺ ዘለዎ ቀህዮ ብሓባር ተላጊቦም እሞ እቲ ሰብ ክሓምም እንከሎ፣ ብጣዕሚ ቁሪ ዘሓል ወይካዓ ማይ ክጸምእ እንከሎ ነቲይ ንኡሽቶ ናይ ደም ቧንቧ ይኣጸዎ እዩ። እቲ ደም ቧንቧ ክእጸው እንከሎ ንእሽቶ ኦክስጅን ቦቲ ሰብነት ኣካል ይበጽሕ። ዝተኣጸወ ደም ቧንቧ ንናይ ቓንዛ፣ቐስለትን ናናይ ኦክስጅን ምጥጥጥ ምክንያት ክኸውን ይኸእል። ሳምቡን ኣእምሮ ጸገም ክነብርመንከሎ እዚ ብጣዕሚ ከቢድ ጸገምም ይኸውን።

ፍርሓት ሲክል ቀህዮን/ Sickle cell ሕግም ሲክል ቀህዮ (Sickle cell trait and sickle cell disease)

- ቅርጺ ናይ ሲክል ቀህዮ ምንባር ካብ ወለዲ ናብ ህጻውንቲ ከም ካልኦት ሕግም ኣካል ዝመሓላለፍ ዝሓደ ዓይነት እዩ።
- ሰባት ክልቲኡ ማለት ክቢን ሲክል ቅርጺ ናይ ደም ቧንቧ ቀህዮት ዘለዎም ፍርሓት ንናይ ሲክል ቀህዮ/ sickle cell trait ኣለዎም። ጡዕይ እዮም
- ናይ ሲክል ቅርጺ ደም ቧንቧ ቀህዮት ጥራይ ዘለዎም ሰባት ሕግም ሲክል ቀህዮ ይነብርዎም። ምናልባሽ ጸገም ጥዕና ክነብርዎም ይኸእል።

ክልቲኦም ወለዲ ፍርሓት ንናይ ሲክል ቀህዮ እንተሃልዩዎም ውላደም እውን ክነብርዎም ይኸእል።

- ምዱብ ክቢ ናይ ቀይሕ ደም ቀህዮት፣ ወይካዓ
- ፍርሓት ንናይ ሲክል ቀህዮ (ምስ ክቢን ቅርጺ ሲክል ቀህዮ ቀይሕ ደም ቀህዮት), ወይካዓ
- ሕግም ሲክል ቀህዮ (ምስ ክቢን ቅርጺ ሲክል ቀህዮ ቀይሕ ደም ቀህዮት).

ሕግም ሲክል ቀህዮ/sickle cell ብከመይ ይፍለጥ? (How is sickle cell disease diagnosed?)

ናይ ሲክል ቀህዮ ሕግም ወይካዓ ፍርሓት ሲክል ቀህዮ እንተሃልዩካ ብቐሊል ደም መርምራ ምፍላጥ ይኸእል።

ምስ ሕግም ሲክል ቀህዮ/sickle cell ዝተዛመደ እንታይ ሕግም ጸገማት ኣለው? (What are the health problems associated with sickle cell disease?)

ምስናይ ሕግም ሲክል ቀህዮ ዝተዛመደ ዝካተት ጸገም ጥዕና፡

- ደም ቀህዲ/Anaemia፣ እቲ ዘብ ናብ ብጨ ምልዋጥ፣ ሰሚቲት ድኻምን ካብዝተለምዱ ላዕሊ ልቢ ቐልጢፉ ክሓርም እንከሎ
- ጁንዲስ/Jaundice፡ ቐርበት ብጨ ክኸውን እንከሎን ጸዕድዳ ዓይኒን ቓንጻ ገብዲ ክነብር እንከሎ።
- ቓንዛ/Pain፡ ብዙሕ ግዜ ኣባ ኢድ፣እግሪ፣ ኣፍሊብን ከብዲ ይኸውን።
- ሕግም ኣፍልቢ፣ ምስኣልን ንምትንፋስ ጸገም
- ብዙግዘ ምሕግም
- ድኹም ድሌት መግቢን ዘይምዕባይን ምጣት
- ኣብ መንእሰይ ኣወዳት መሸኒት ክልኣል እንከሎ ቓንዛን ብዙሕ ዘይምጽናሕ
- ጸገም ምርኣይ
- ሕግም ርእሲ፣ ውኔኻ ምስሓት፣ ድኻም ኢድን እግሪ፣ ክትዛረብ ጸገም፣ ሕር ኢ ዘይምቐጽጻር
- ከምኡውን ናብ ሓንጎል ኦክስጅን ምዝዋር ክቐንስ እንከሎ ውኔኻ ምስሓት።

ሕመም ሲክል ዋህዮ/sickle cell ከመይ ጌርካ ትቆጸጸር? (How is sickle cell disease managed?)

ንሕመም ሲክል ዋህዮ ዘድሕን የለን፣ እቲ ሕክምና ኣብ ሙሉእ ሕይወትካ ቆጻላይ ይኸውን። ሕመም ሲክል ዋህዮ ዘለዎም ሰባት ዋላ ደሓን እንደሃለው ኩሉ መዓልቲ መድሓኒት ክወሰዱ ኣለዎም። በቲ ሕክምና ክካተት ዝኽእል፡

- ናይ ብዙሕ ሕመማት መከላከሊ ክትባት
- ሕመም ንምክልኻል ፀረ-ሕዋሳት
- ንናይ ቀይሕ ደም ዋህዮት ምፍጣር ንክመሓሽ ናይ ፎሊክ ኣሲድ/Folic acid

ሕመም ሲክል ዋህዮ/sickle cell ንዝሃዞ ስብ ምክንኻን (Caring for a person with sickle cell disease)

ሕመም ሲክል ዋህዮ ዘለዎም ሰባት ክስኾም ዝኽእል፡

- ካብ ብጣዕሚ ሞቓትን ዛሕሊ ምርሓቅ
- ብዙሕ ማይ ምስታይ — ኣብ መዓልቲ ውሽጢ 8 ቡጭቆታት ንምስታይ ዕላማ ምግባር
- ጡፊይ መግቢ ምውሳድ
- እረፍቲ ምግባርን ብዙሕ ምድቓስ
- ብዙሕ ግዜ ናይ ሕክምና መርመራ ምግባር

ሕመም ዲክል ዋህዮ ዘለዎም ጉርዞ/ኣቢይቲ ሰባት ሕመምም ከማሓሹ ዝኽእሉ፡

- ንዝሰትይዎ መጠን ኣልኮሆል ምቕናስ
- ሽጋራ ጠጠው ምግባር
- ንጥንሲ ዕላማ እንተሃልዩ ንስድራ ሓኪም ምዝራብ።

ናብ ህጹጽ ሕክምና መውሃቢ መምርሒ መዓዝ ከምዝኸየድ (When to go to the Emergency Department)

ሕመም ሲክል ዋህዮ ዘለዎም ሰባት ኣብ ቐረባ ዝርከብ ኣስቢዳለ ናይ ህጹጽ መሓከሚ ክፍሊ ክውሰዱ ኣለዎም።

- ረስኒ (መቐት38° ድግሪ ሴንቲግራድ ወይካዓ ንላዕሊ)
- ጃንዲስ/Jaundice (ቐርበትን ዓኒን ብጨ ምዃን)
- ሓንደቢታዊ ምእጽዳው (ንናይ ውሽጣዊ ኢድ ምርኣይ)
- ድኻም ወይካዓ ንናይ ሰብነት ኣካል ምንቅስቓስ ዘይምኻኣል (ከም ኢድ ወይካዓ እግሪ)
- ብእግሪ ንምኻድ ጸገም
- ዘይተለምደ ባሕሪ ወይካዓ ምድንጋር
- ውኔኻ ምስሓት ወይካዓ ብዘይውኑ ምውዳቕ
- ተቕማጥ ወይካዓ ተምላስ
- ቐንዛ ኣፍልቢ ወይላዓ ንምትንፋስ ጸገም
- ሓደል ቐንዛ ንናይ ኣወዳት መሸኒ ምውታር ቐንዛ ዘጠቓለለ
- ናይ ምርኣይ ሓንደቢታዊ ለውጢ .

ናብ ኣስቢዳለ ክትበጽሕ እንክሎ እቲ ሰብ ሕመም ሲክል ዋህዮ ከምዘለዎ ነቲ ሠራሕተኛ ምንጋር

ተጨማሪ ማብራሪያ ከሚከተለው ይገኛል። (Further information is available from)